elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKT

A magyarországi szakképző intézményekben szakmát oktatók pályára lépése, pályaelégedettsége és folyamatos szakmai fejlődése

MoTeL Műhely (online)
2023. február 21.

Models of **Te**acher **L**earning - A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén

Bükki Eszter, Fehérvári Anikó

ELTE PPK Neveléstudományi Intézet

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Tartalom

- Elméleti háttér
- Kutatási kérdések és módszertan, minta bemutatása
- **A magyarországi szakképzésben szakmát oktatók pályára lépése és pályaelégedettsége**
  - Eredmények
  - Összegzés és értelmezés
- **A magyarországi szakképzésben szakmát oktatók szakmai tanulása**
  - Eredmények
  - Összegzés és értelmezés

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A szakmát oktatók pályájára lépésének jellemzői

- A szakmai oktatók jellemzően **másodkarrierként** kezdenek tanítani, először gyakran (közép- vagy felsőfokú) szakmai képzettséget szereznek és rövidebb-hosszabb időt dolgoznak a szakmában (Orr, 2019).
- Országonként eltérő, de többnyire **alacsonyabb szintűek a képesítési feltételek** az általános képzéshez képest, a szakmai gyakorlatot oktatóktól gyakran pedagógiai végzettséget nem, de szakmai munkatapasztalatot megkövetelnek (Cedefop, 2016, Grollman, 2008).
- A **pedagógus képesítés és a felsőfokú végzettség megszerzése ugyanakkor pozitív hatással** van az oktatók pedagógiai kompetenciára és magabiztosságára (énhatékonyságára), illetve a további szakmai (szakmaterületi és pedagógiai) tanulásukra (Andersen et al., 2016, Smith, 2019).
- A nemzetközi szakirodalom (Berger & D'Ascoli, 2012, Orr, 2019) szerint a szakmából az oktatói pályára lépők pályamódosításában egyszerre érvényesül az **eredeti szakma "taszító" és az oktatói szakma "vonzó" hatása**, bár gyakran egyszerűen egy kínálkozó **alkalom megragadásának** köszönhető (Harris et al., 2005, Köski-Heikkinnen et al., 2014).

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A szakmai oktatók szakmai tanulásának sajátosságai

- **Duális identitás és professzionalizmus**: a szakmai oktatók identitásfejlődése az eredeti szakma és az oktatás gyakorlatközösségei közötti határátlépés(ek) során megy végbe, a szakmai oktatók jellemzően megőrzik és értéknek tekintik szakemberi identitásukat, ami meghatározza szakmai fejlődésüket is.
- Ebben egyenrangúan fontos a szakmai (szakmaterületi) naprakészség és az oktatói, pedagógiai-módszertani kompetenciák fejlesztése, az adott ország szakpolitikájától és a helyi, szervezeti feltételektől is függően azonban **gyakran egyik vagy másik terület kerül inkább előtérbe** az oktatók motivációiban és gyakorlatában (Robson, 1998, Robson et al., 2004, Köpsén, 2014, Smith & Yasukawa, 2017, Orr, 2019; Fejes & Köpsén, 2015, Schmidt, 2019, Tyler & Dymock, 2019, Hoekstra & Newton, 2016, 2017).
- A szakmai oktatók folyamatos **szakmaterületi fejlődése** elengedhetetlen a minőségi szakképzéshez és ezt maguk az oktatók is hitelességük zálogának tekintik és igénylik. Ennek fontos, egyes kutatások szerint leghatékonyabb formája a szakmaterületi munkavégzés, de legalábbis a szakmaterületi kapcsolatrendszerek fenntartása, a szakképzés és az oktatott szakmai gyakorlatközösségei közötti folyamatos határátlépések (Köpsén, 2014, Broad, 2016).
- A szakmai oktatók szakmai háttere és a pályára lépéskor gyakran hiányzó pedagógiai képzettsége miatt **pedagógiai-módszertani fejlődésükben** meghatározó szerepet játszik nem-formális és informális **munkahelyi tanulás és a tanári együttműködés** (Hoekstra et al., 2015, Hoekstra & Newton, 2017, Tyler & Dymock, 2019) – mely a MoTeL kutatás elméleti keretrendszerében, a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás fogalmának komplex értelmezésében (Rapos et al., 2021) is fontos helyet kapott.

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Kutatási kérdések:

(1) Mi jellemzi szakmai oktatók pályára lépését Magyarországon?

(2) Mennyire elégedettek a tanári pályával a magyarországi szakmai oktatók?

---

(1) Mennyire érzik magukat felkészültnek és hatékonynak a magyarországi szakmai oktatók?

(2) Milyen tanulási tevékenység-mintázatok jellemzők a szakmai oktatókra?

Elemzési módszer:

Leíró statisztika, főkomponenselemzés, klaszterelemzés és összefüggésvizsgálatok (ANOVA, kereszttábla) és hatásméret-számítás

Az adatfelvétel főbb módszertani jellemzői

Ideje	2020. október 12. – 2021. február 8.
Területi lefedettség	országos
Mintavételi keret	KIR-STAT 2019/2020-as 2019. októberi adatszolgáltatás alapján
Mintavételi egység	köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, technikumi és szakképző iskolai feladatellátási helyei (FEH)
Mintavételi eljárás	régió és iskolatípus szerint rétegzett FEH-ek fenntartói és méretkategóriái szerint igazított
Mintanagyság	5063 pedagógus (656 FEH) - **középfok alminta**: 1881 pedagógus (276 FEH) (FEH-enként legalább 20% vagy 5 fő)
Adatgyűjtési eljárás	önkitöltős elektronikus kérdőív

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Alminták jellemzői

		szakképzés			gimnázium (N=877)
		szakmai oktató (N=492)	közismereti oktató (N=512)	összesen (N=1004)	
nők aránya (%)		53.9	72.2	63.3	72.2
korcsoport (%)	30 évesnél fiatalabb	4.5	2.8	3.6	5.2
	30-39 éves	17.2	17.3	17.3	13.7
	40-49 éves	34.5	41.8	38.3	37.9
	50-59 éves	31.4	32.6	32.1	33.0
	60 éves vagy idősebb	12.3	5.5	8.7	10.2
tanítási tapasztalat (%)	0-3 év	8.9	3.7	6.3	5.0
	4-15 év	43.9	27.8	35.6	24.7
	16-30 év	31.7	50.8	41.5	49.6
	31+ év	15.4	17.7	16.6	20.6

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

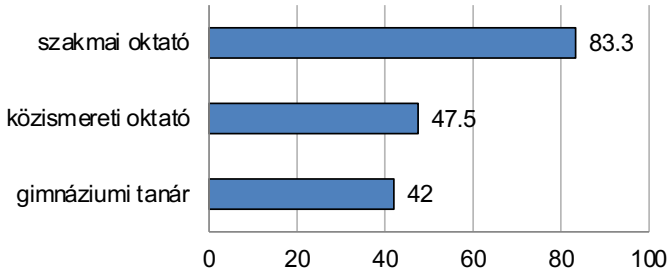
A szakképző intézményekben szakmát oktatók pályára lépése és pályaelégedettsége

MoTeL
models of teacher learning

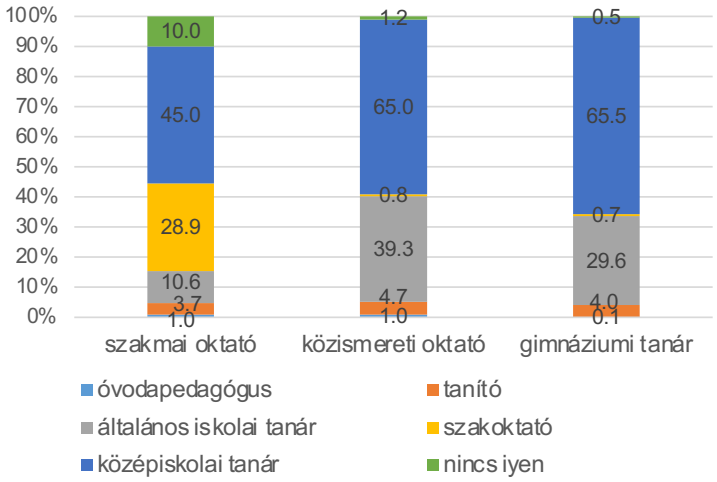
elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Munkatapasztalat, képesítések

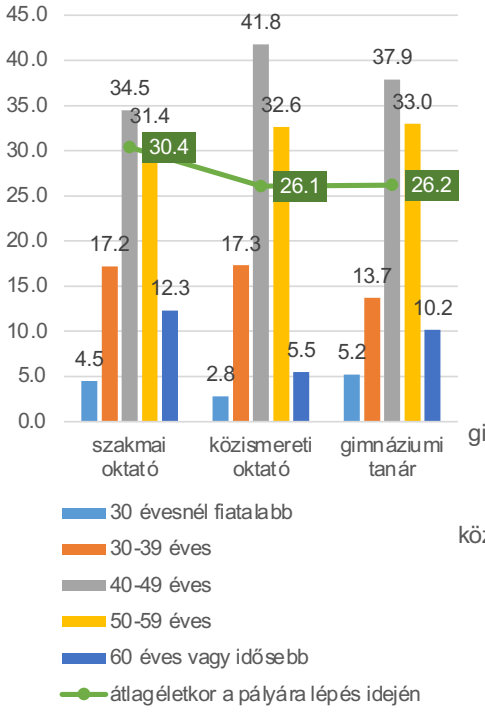
Dolgozott más szakmában (%)

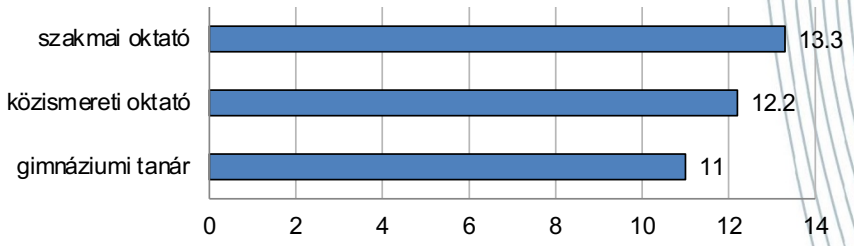
Első pedagógiai végzettség (%)

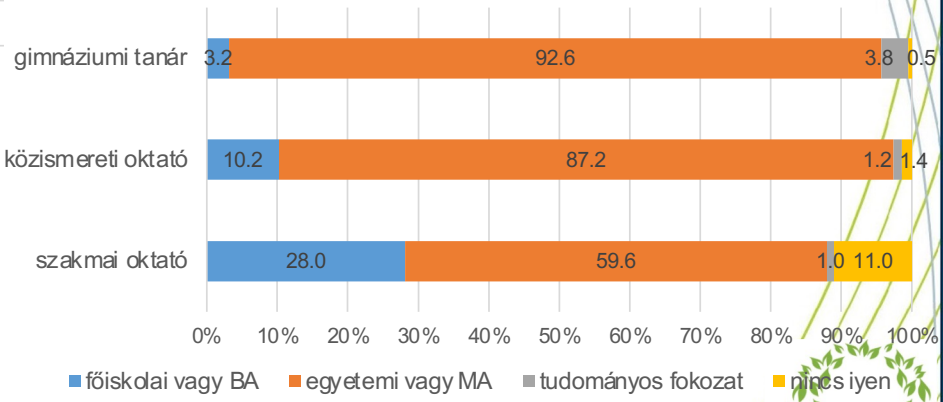
Életkori megoszlás (%)

Nem főállású pedagógusként dolgozik (%)

Legmagasabb pedagógiai végzettség (%)

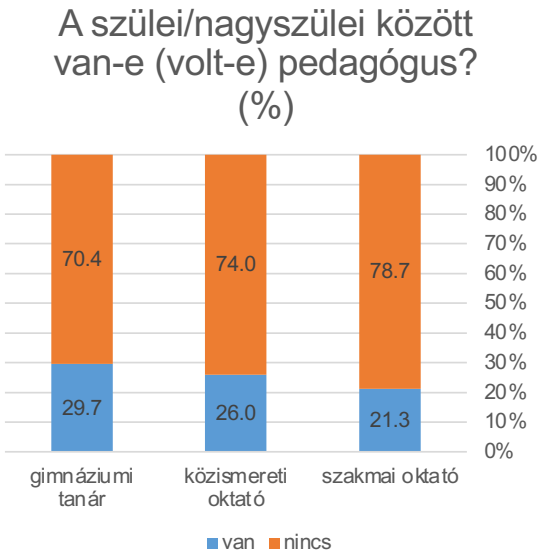

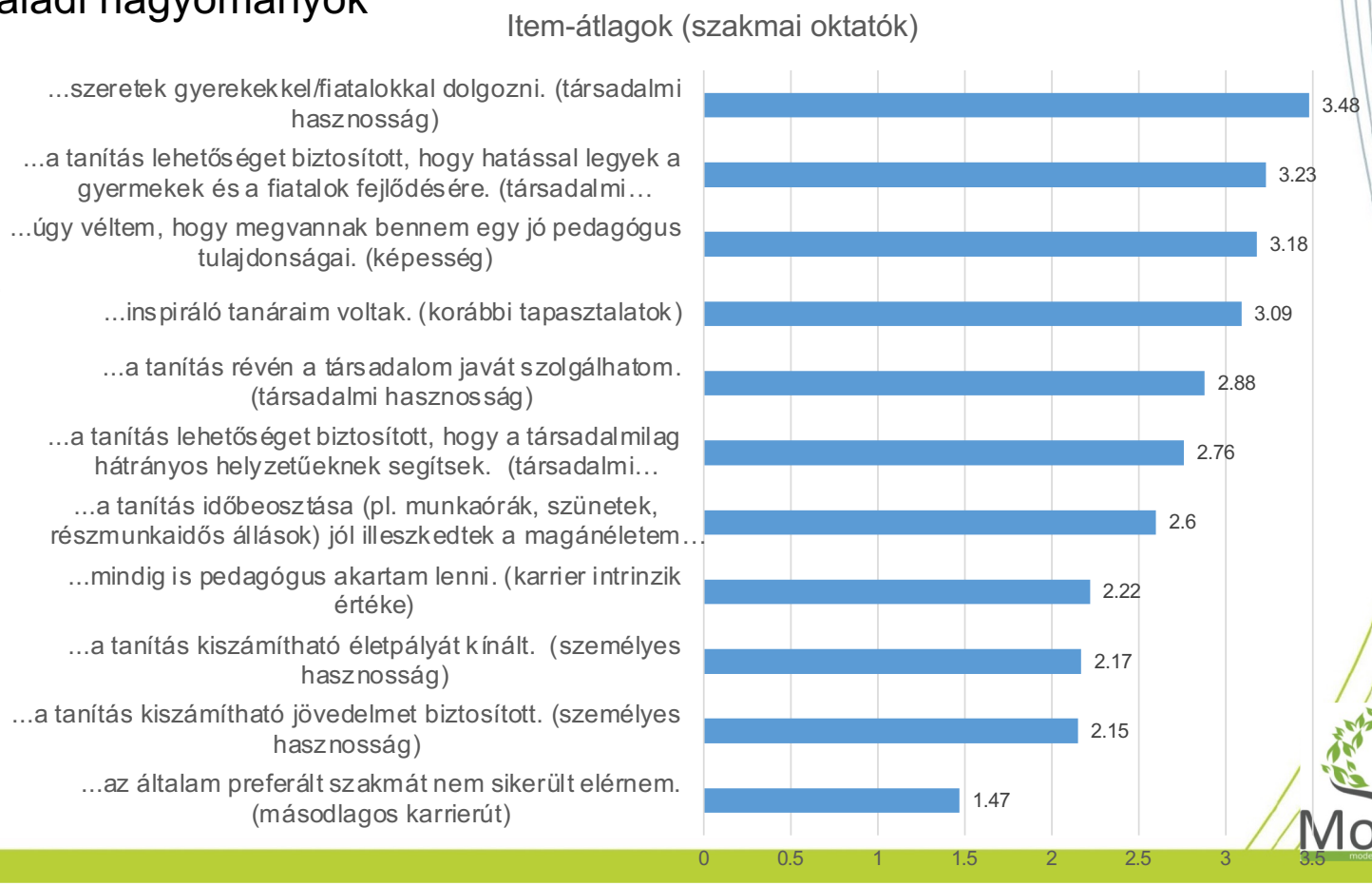
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Pályamotiváció

Mérőeszköz: a FIT-Choice kérdőív (Watt et al., 2012) TALIS-adaptációja (négyfokú) + 1-1 item a hiányzó alskálákból + családi hagyományok

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Extrinzik és intrinzik pályamotivációk

Főkomponenselemzés (*középiskola*): 3 komponens

- A szakmai oktatókat mindkét másik csoporthoz képest (post-hoc Scheffe-teszt szignifikáns p<,001) inkább vonzotta a pálya **személyes hasznossága** (***időbeosztás***, ***kiszámítható jövedelem***) ($F(2,1699)=19,748$, $p<,001$, $\eta^2=0,023$).
- A **társadalmi hasznosság** tekintetében is szignifikáns eltérés, de a hatásméret elhanyagolható; a ***társadalmilag hátrányos helyzetűek segítése*** inkább jellemző a szakképzésben dolgozókra ($F(2,1795)=10,034$, $p<,001$, $\eta^2=0,011$).
- A **pedagógushivatás**, különösen a ***karrier intrinzik értéke*** *(...mindig is pedagógus akartam lenni*) legkevésbé a szakmai, leginkább a közismereti oktatókra jellemző ($F(2, 1791)=40,382$, $p<,001$, $\eta^2=0,43$), bár a szakmai oktatók több mint egyharmada (37,4%) számára is fontos vagy nagyon fontos motiváció volt ez.

MoTeL
models of teacher learning

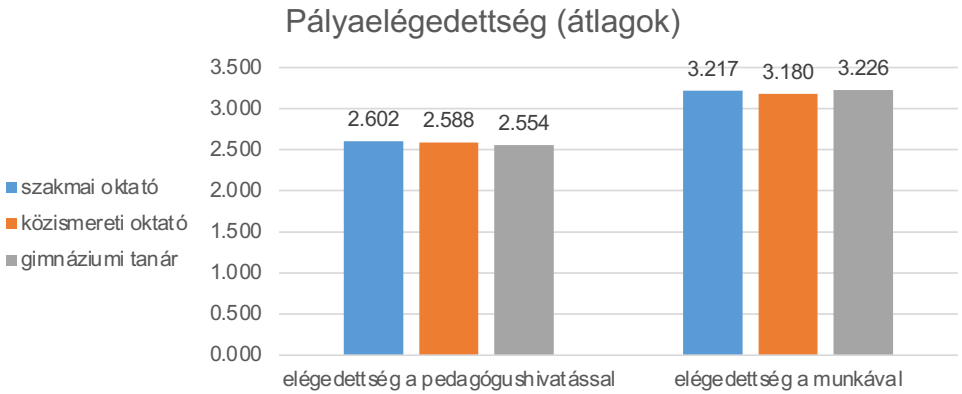
elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Pályaelégedettség

Mérőeszköz: adaptált TALIS skála (négyfokú) + 2 új item (pályaelhagyás)

Főkomponenselemzés (*középiskola*): 2 komponens

- Szignifikáns, de elhanyagolható hatásméretű eltérések (ANOVA) a **pedagógushivatással**, illetve **a munkával való elégedettségben** a 3 középfokon tanító pedagóguscsoport között.

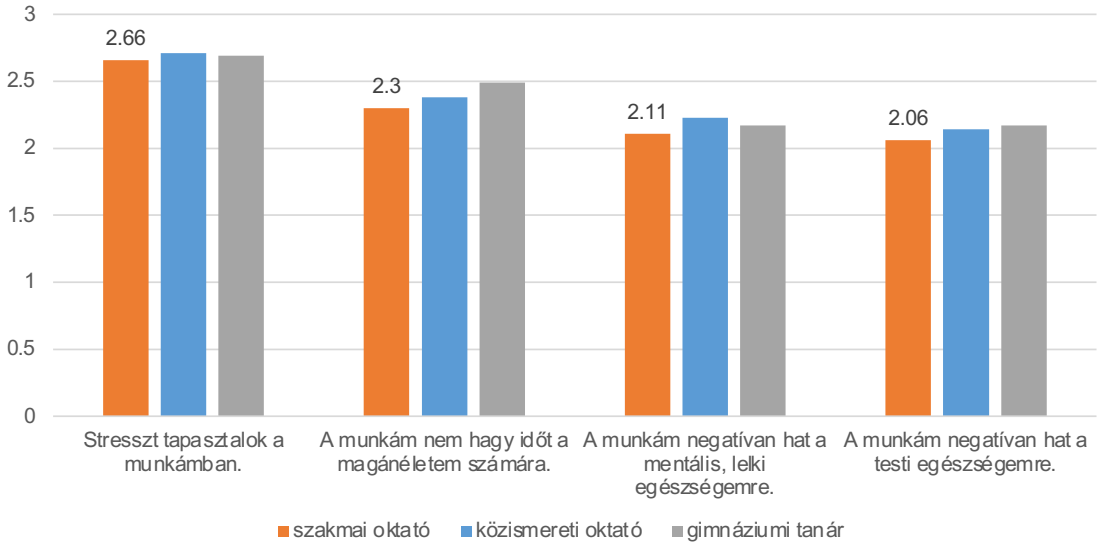
- A ***pedagógus szakma társadalmi megbecsültségét*** mind inkább alacsonynak látják, leginkább a gimnáziumi tanárok (M_{szak}=1,72, $M_{köz}$=1,65, M_{gim}=1,46); ugyanakkor minden hatodik szakmai oktató (17,2%) *teljes mértékben egyetért* azzal, hogy a társadalom megbecsüli a pedagógus hivatást, ami nagyobb arány közismereti oktatókénál (13,5%) és a gimnáziumi tanárokénál (8,7%; $X^2(2)=21,098$ p<,001, Cramer's V=0,108).
- Minden hatodik középfokon tanító pedagógus ***komolyan fontolgatja, hogy elhagyja a pályát*** (szakmai oktatók 20%, közismereti oktatók 17%, gimnáziumi tanárok 15,4%- a *teljes mértékben egyetért*) - nincs statisztikailag szignifikáns eltérés.

MoTeL
models of teacher learning

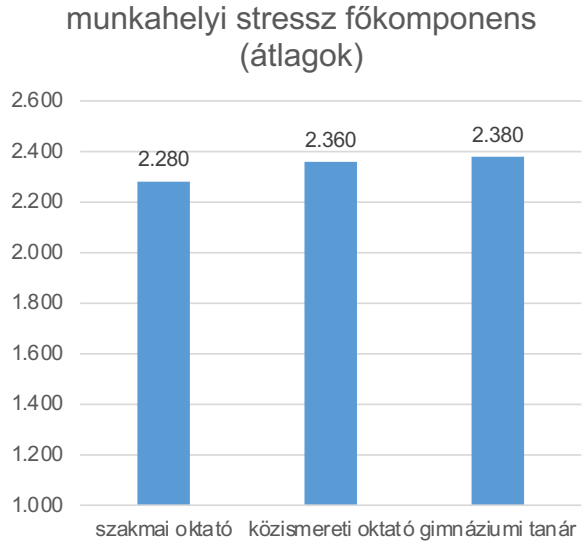
elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Munkahelyi stressz

Mérőeszköz: TALIS skála (négyfokú)

Főkomponenselemzés (*középiskola*): 1 komponens

- Nincs szignifikáns különbség a **munkahelyi stressz** tekintetében a három középfokon tanító pedagógus-csoport között.
- Némileg több gimnáziumi tanár (50,1%) tapasztalja inkább vagy teljes mértékben, hogy a ***munkája nem hagy időt a magánélete számára***, mint közismereti (42,6%) vagy szakmai (40,2%) oktató ($X^2(2)=14,163$, p<,001, Cramer's V=0,089).

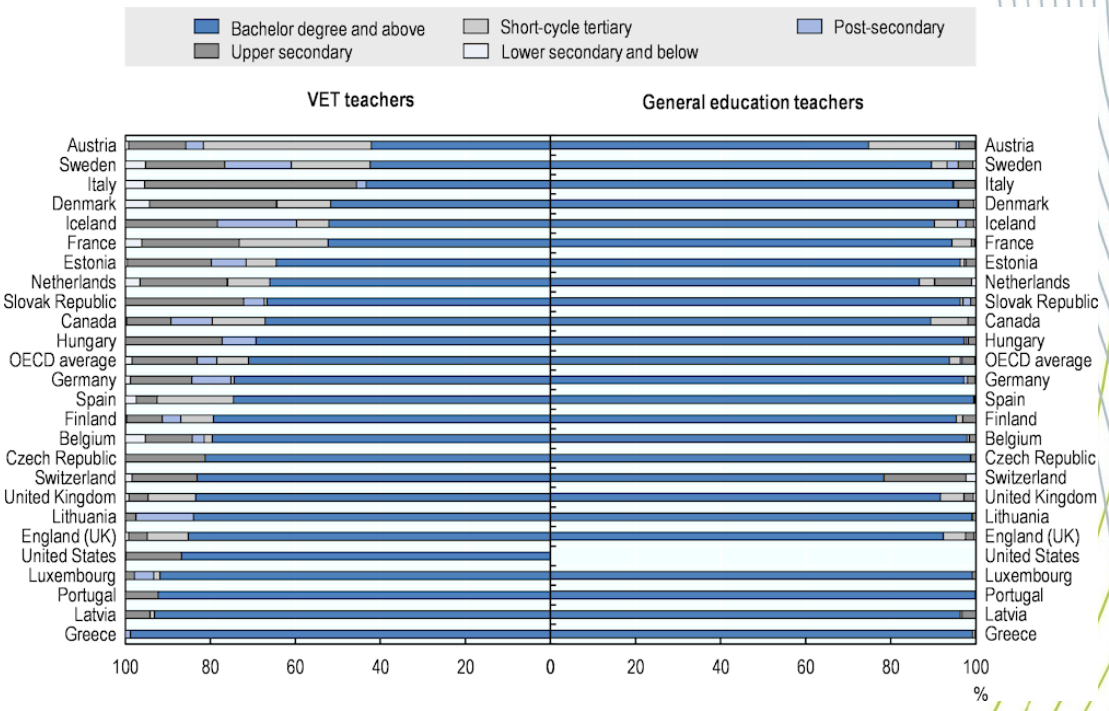
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés I.

- A hazai szakmai oktatók túlnyomó többsége (83,3%) **dolgozott más szakmában**, de megszerezte a pedagógus képesítést is. Közel harmaduk először szakoktatói, egyhatoduk pedig általános iskolai tanári, tanítói vagy óvodapedagógus képesítést szerzett.
- Jelenleg 28% rendelkezik alapszintű (bachelor) és 60% egyetemi szintű **pedagógus képesítéssel**.
- Az **OECD országokban** felnőttképző és középfokú intézményekben szakmát oktatók átlagosan 72%-ának volt legalább alapszintű (bachelor) iskolai végzettsége, bár nagy az eltérés az országok között. Az európai szakmai oktatók egyharmada rendelkezett valamilyen pedagógiai végzettséggel, Svédországban 60%, Angliában intézménytípustól függően 11-86% (OECD, 2021).

Legmagasabb iskolai képesítés

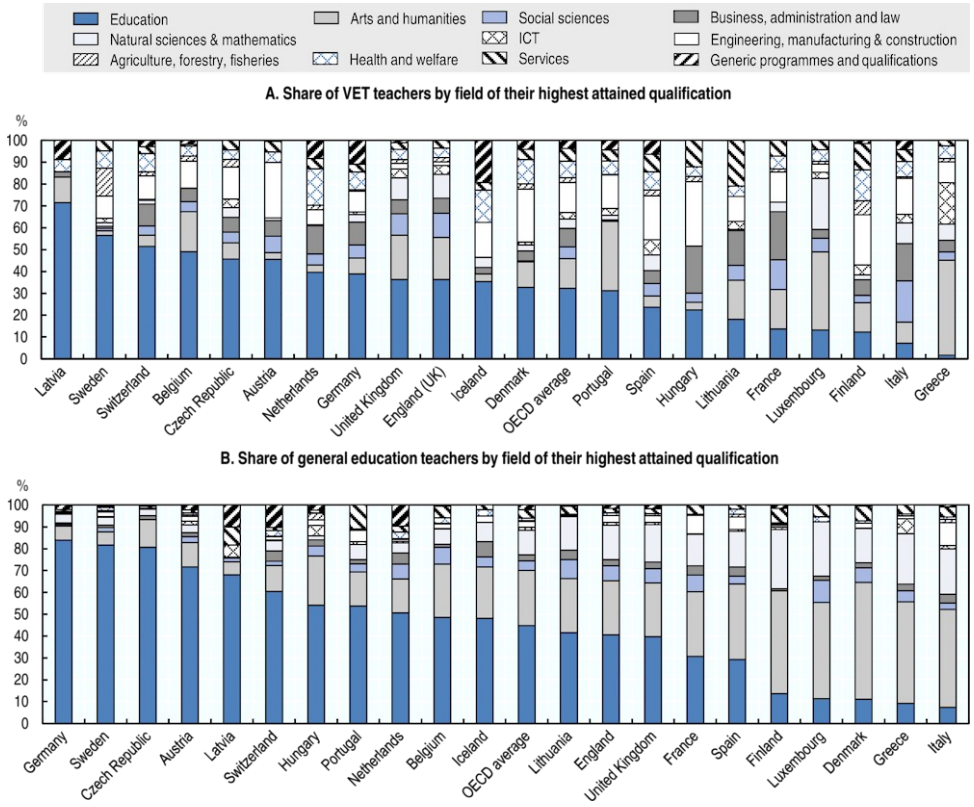

Eurostat (2020[3]), European Union Labour Force Survey (EU-LFS) 2017-19, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey; the United States: OECD questionnaire; and Canada: OECD (2012[4]), Survey of Adult Skills (PIAAC) (2012), www.oecd.org/skills/piaac

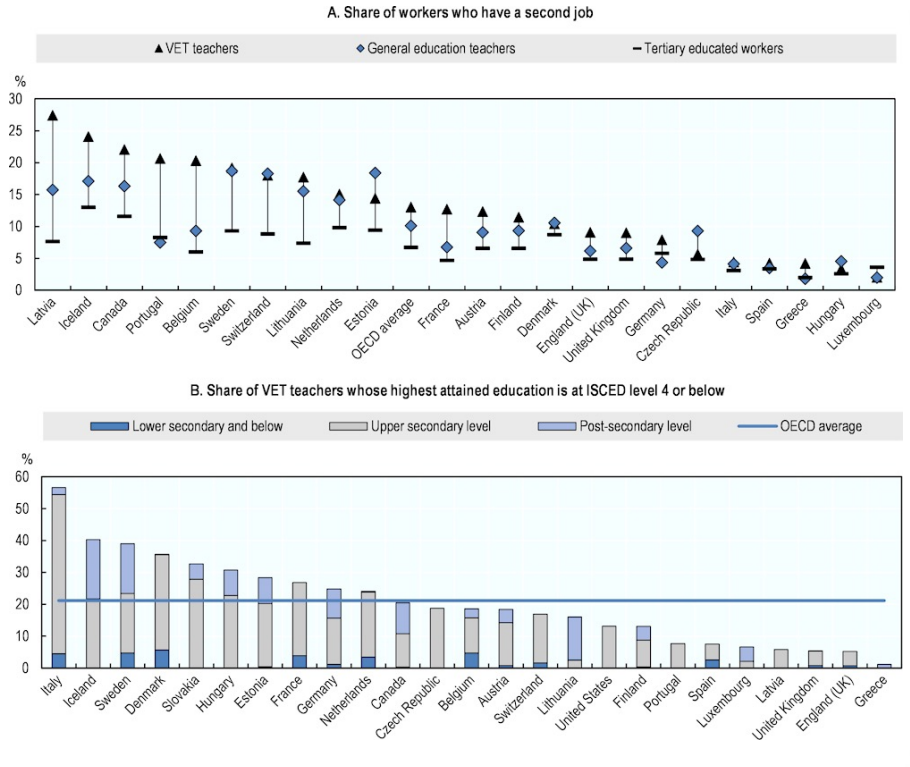
elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Szakmai oktatók iskolai képesítései az OECD országokban

Iskolai képesítések szakterület szerint

Source: Eurostat (2020[3]), European Union Labour Force Survey 2017-19, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey.

Source: Eurostat (2020[21]), European Union Labour Force Survey (EU-LFS) 2017-19, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey, OECD questionnaire (the United States) and Canada; OECD (2012[24]), Survey of Adult Skills (PIAAC) (2012), www.oecd.org/skills/piaac.

Forrás: OECD (2021) https://www.oecd-ilibrary.org/education/teachers-and-leaders-in-vocational-education-and-training_59d4fbb1-en

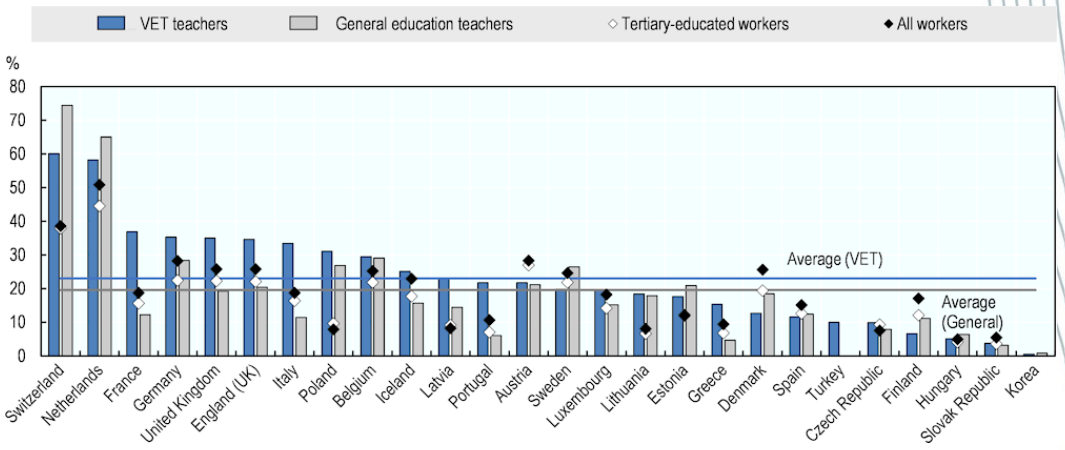
MoTeL models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés II.

- A MoTeL felmérésben a szakmai oktatók csupán 13,3%-a volt **nem főállású** pedagógus.
- Az **OECD országokban** számos országban, különösen Svájcban és Hollandiában jelentős a részidőben tanító szakmai oktatók aránya (OECD, 2021).
- A **doktori kutatásunkban** (Bükki, 2022) részt vett szakmai tanárok 81,7%, a gyakorlati oktatók 91,9%-a dolgozott korábban az oktatott szakmában. A szakmai oktatók egyharmada, minden negyedik szakmai tanár és a gyakorlati oktatók fele a tanítás mellett is folytatta a szakmaterületi munkavégzést állandó vagy időszakos jelleggel.

Részmunkaidőben dolgozók aránya, 2017-19

Source: Eurostat (2020[21]), European Union Labour Force Survey (EU-LFS) 2017-19, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey; Korea from KEDI (2020[13]), Korean Education Statistics Service, https://kess.kedi.re.kr/eng/main.do; Poland from Eurostat (2020[23]), European Union Structure of Earnings Survey (SES) 2014, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/structure-of-earnings-survey; England from Education and Training Foundation (2020[70]), Workforce data and SIR Data Insights, www.et-foundation.co.uk/supporting/research/workforce-data; Turkey from Akyildirim and Durgun (2019[25]), *Continuing Professional Development for Vocational Teachers and Trainers and Principals in Turkey 2018*, European Training Foundation https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-11/turkey_cpd18_22_october_2019_25-10.pdf .

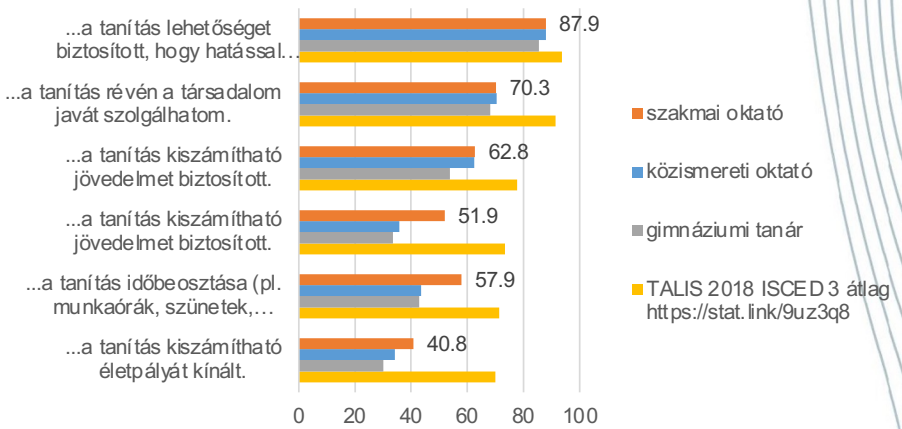
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

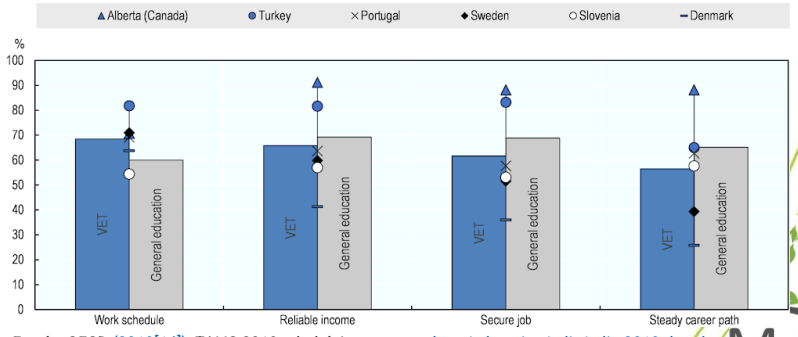
Összegzés és értelmezés III.

- A hazai szakmai oktatók legfontosabb pályamotivációi a közismereti tanárokéhoz hasonlóan a **társadalmi hasznosság, a képesség észlelése és az inspiráló tanárok** voltak, de számukra némileg fontosabb volt a **személyes hasznosság** is.
- Bár a túlnyomó többség dolgozott más szakmában korábban, háromból egy **eredetileg is a pedagóguspályára készült** (fontos vagy nagyon fontos motiváció volt ez számára).
- A hat **OECD országban** (Alberta/Canada, Törökország, Svédország, Dánia, Portugália és Szlovénia) a TALIS 2018 felmérésben részt vett szakmai tárgyakat oktatók leggyakoribb pályamotivációja összességében a rugalmas munkaidőbeosztás volt. 68% számára jelentett ez közepesen vagy nagyon fontos motivációt, szemben a (bármilyen képzésben) közismereti tárgyat tanítók 60%-ával. Ezt követte a megbízható jövedelem (66%), az állásbiztonság (62%) és a kiszámítható karrier (56%; OECD, 2021)

Intrinzik és extrinzik pályamotivációk a MoTeL és a TALIS felmérés alapján (%)
("fontos" vagy "nagyon fontos" válaszok)

Az egyes elemeket fontos pályamotivációként jelzett szakmai oktatók aránya (%)

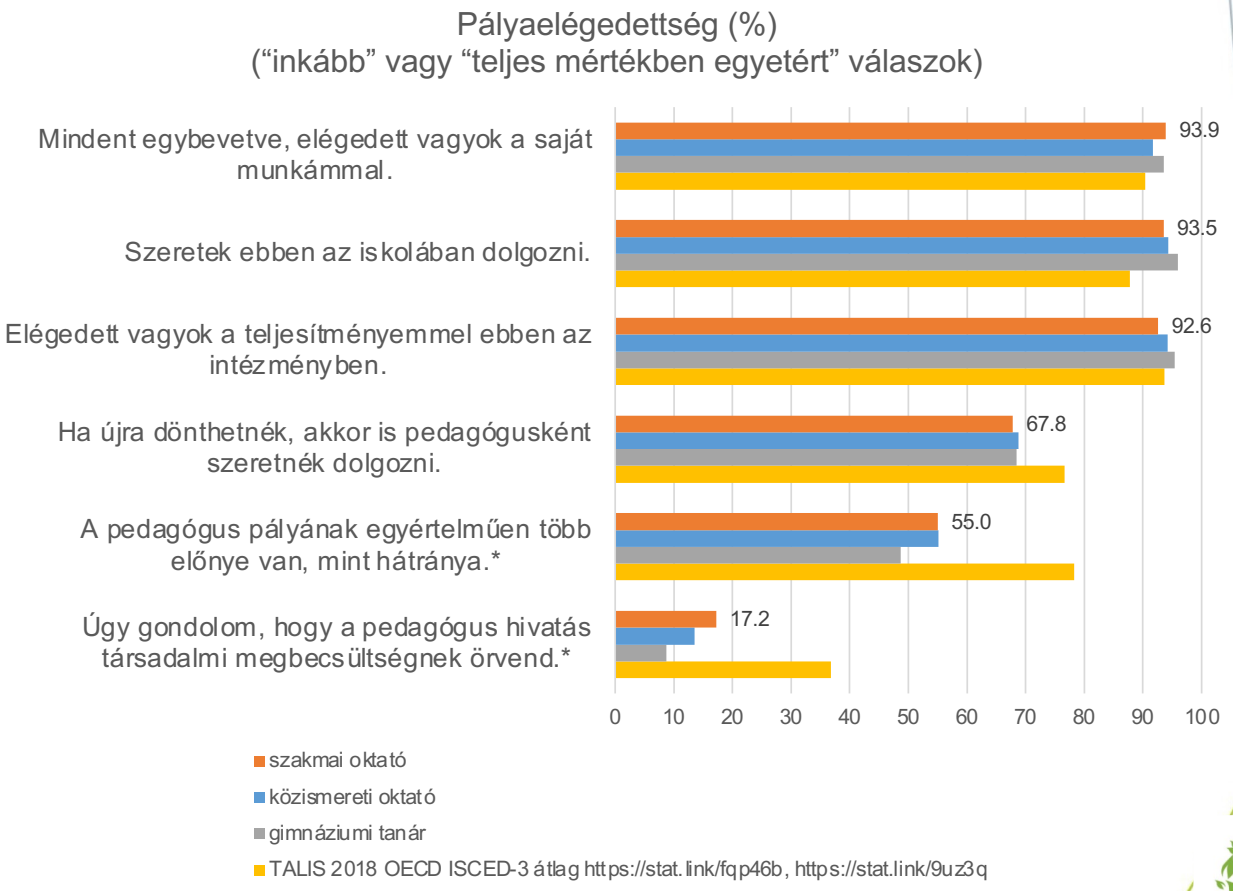

Forrás: OECD (2019[14]), TALIS 2018 adatbázis, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés IV.

- A hazai szakmai oktatók összességében inkább **elégedettek a pedagógushivatással**, még inkább a **munkájukkal**.
- Közel 20% komolyan **fontolgatja a pályaelhagyást**.
- Viszonylag nagy **stresszt** tapasztalnak munkájukban.

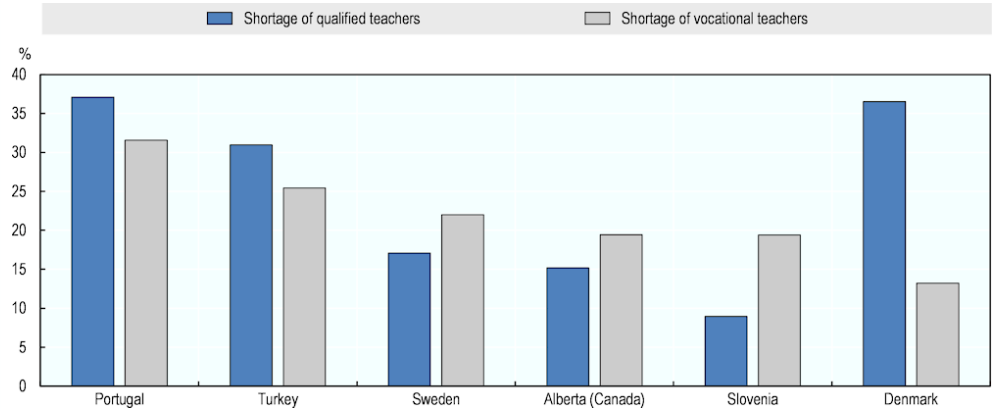

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

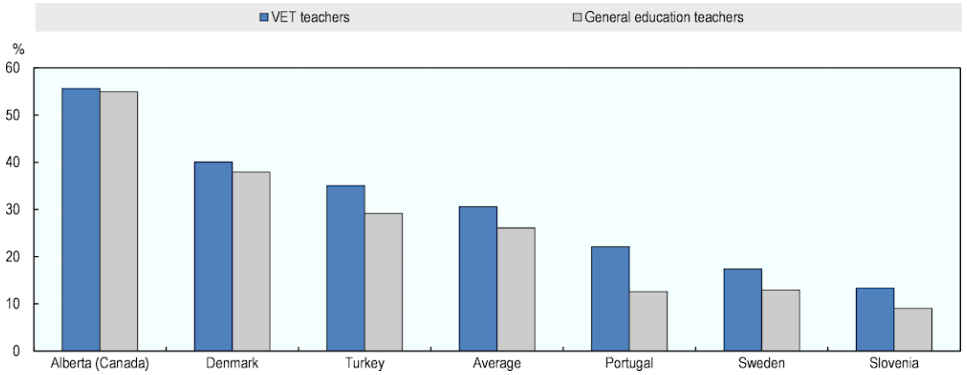
Pályaelégedettség az OECD országokban

Share of workers who are looking for another job, 2017-19

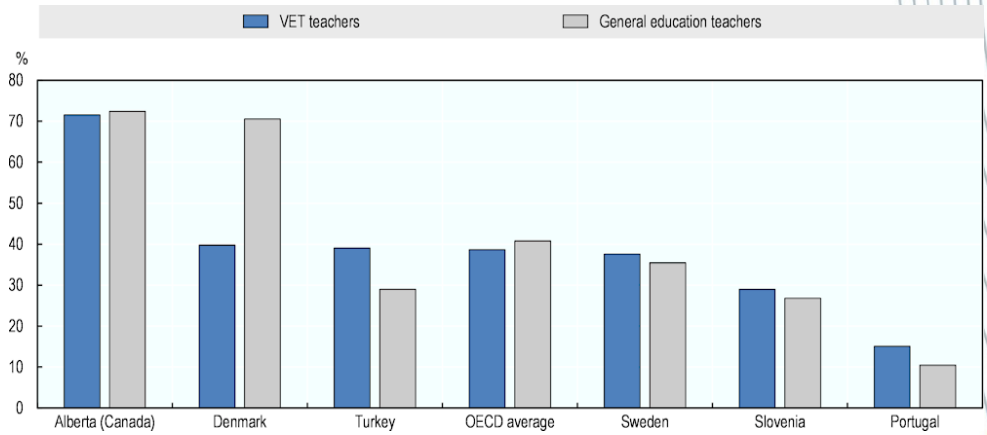
Source: Eurostat (2020[3]), European Union Labour Force Survey 2017-19, https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/labour-force-survey.

Share (%) of VET teachers who reported that they agreed that "the teaching profession is valued in society"

Source: OECD (2019[14]), TALIS 2018 database, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm.

Percentage (%) of teachers surveyed in TALIS who reported satisfaction with their salary

Source: OECD (2019[14]), TALIS 2018 database, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm.

A hat **OECD országban** a TALIS 2018 felmérésben részt vett szakmai oktatók fizetéssel való elégedettsége és a pálya társadalmi megbecsültségének értékelése jelentős eltérést mutatott az országok között. Bár az elérhető adatok arra utalnak, hogy a szakmai oktatók általában mindenhol kevesebbet keresnek, mint a közismereti tanárok, csak Dániában voltak a szakmai tanárok jelentősen elégedetlenebbek a fizetésükkel, mint a közismeretiek (OECD, 2021).

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés V.

A magyar szakmai oktatók a nemzetközi tapasztalatokhoz hasonlóan:

- jellemzően **második karrierként** és **pedagógus végzettség nélkül** lépnek a pályára;
- **idősebb életkorban**, a szakmai oktatók korfája is ennek fényében értelmezendő;
- pályamotivációjukban egyszerre érvényesül a pedagógusszakma vonzó és a korábbi szakmai taszító hatása, utóbbira utal a személyes hasznosság közismereti tanárokénál magasabb átlagértéke, ugyanakkor **meghatározó a társadalmi hasznosság és korábbi tanárok inspirációja**, és minden harmadik szakmai oktató eredetileg is vonzódott a pálya felé;
- összességében **inkább elégedettek** a pályával és különösen a munkával, bár minden ötödik komolyan **fontolgatja a pályaelhagyást**, ugyanakkor a közismereti tanárokhoz képest némileg magasabbnak érzékelik a **pálya társadalmi megbecsültségét**;
- A doktori kutatás eredményei szerint jelentős részük **folytatja is az eredeti szakmában való munkavégzést** a tanítás mellett, különösen a gyakorlati oktatók, bár ennek elterjedtsége erősen szakma-függő lehet (keresettség, egyéni vállalkozói forma).

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A szakképző intézményekben szakmát oktatók szakmai tanulása

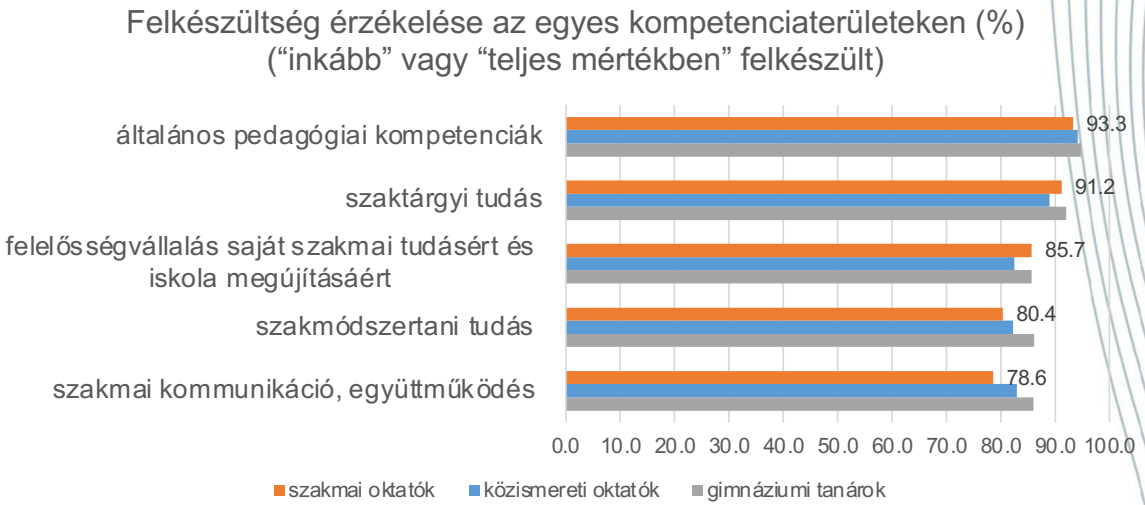

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Felkészültség

Kevésbé felkészültnek érzik magukat a szakmai oktatók az **általános pedagógiai kompetenciák** ($F(2,1849)=11,240$, $p<,001$, $\eta^2=0,012$), illetve a szakképzésben tanítók a **szakmódszertani kompetenciák** terén ($F(2,1861)=11,225$, $p<,001$, $\eta^2=0,012$) a gimnáziumi tanárokhoz képest.

ANOVA / t-próbák: szignifikáns eredmények hatásmérete	**tanítási tapasztalat (4 csoport)**	**pályakezdők / tapasztaltak**	**főállású pedagógus**	**pedagógiai képesítés típusa**	**pedagógiai képesítés megléte**	**dolgozott más szakmában**
felkészültség - szaktárgyi tudás					van	igen
felkészültség - szakmódszertani tudás	31+			egyetemi	van	
felkészültség - általános pedagógiai tudás				egyetemi	van	
felkészültség - szakmai kommunikáció, együttműködés						
felkészültség - felelősségvállalás saját szakmai tudásért és iskolafejlesztésért						

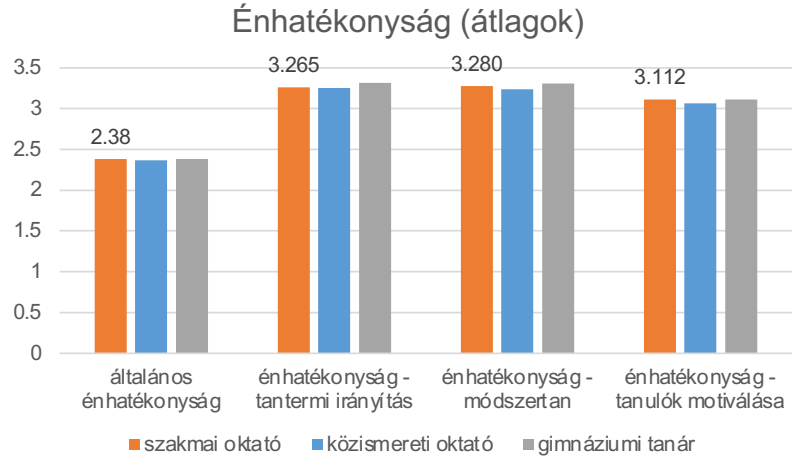
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Énhatékonyság

Nincs szignifikáns eltérés az **általános** és a **pedagógus énhatékonyság** egyik dimenziójában sem a középfokon tanító 3 pedagóguscsoport között.

A szakképzésben oktatók némileg kevésbé érzik úgy, hogy ***segíteni tudják a tanulókat, hogy kritikusan gondolkozzanak*** (a gimnáziumi tanárok 96,5%-a, de a szakmai oktatók csak 87,7%, közismereti oktatók 91,5%-a érzi így inkább vagy teljes mértékben; $X^2(2)=36,882$, p<,001, Cramer's V=0,143)

ANOVA / t-próbák: szignifikáns eredmények hatásmérete	**tanítási tapasztalat (4 csoport)**	**pályakezdők / tapasztaltak**	**főállású pedagógus**	**pedagógiai képesítés típusa**	**pedagógiai képesítés megléte**	**dolgozott más szakmában**
általános énhatékonyság					van	
énhatékonyság - tantermi irányítás						
énhatékonyság - módszertan		tapasztalt		egyetemi		
énhatékonyság - tanulók motiválása						

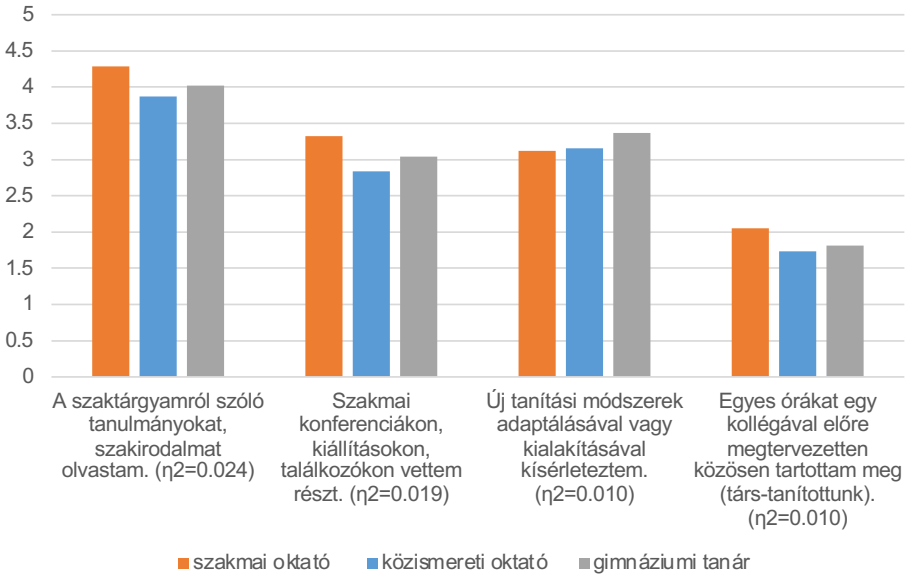
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

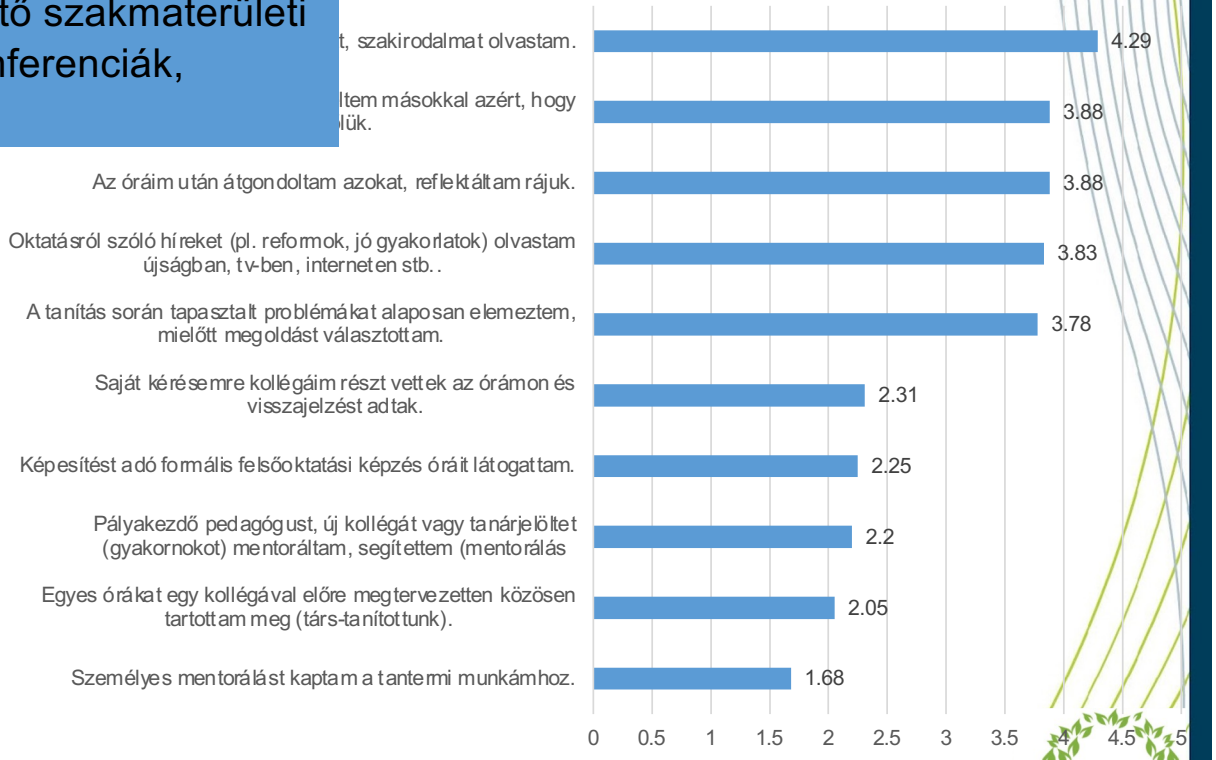
Szakmai tanulási tevékenységek

A mért szakmai tanulási tevékenységek többsége pedagógiai-módszertani fókuszú tanulásra utal, a tanítási gyakorlat fejlesztéséhez kapcsolódik, csak néhányhoz köthető szakmaterületi fejlődési szándék (szaktárgyi olvasás, szakmai konferenciák, beszélgetések).

Szignifikánsan eltérő részvételt mutató tevékenységek

yakrabban és legritkábban végzett tevékenységek

MoTeL
models of teacher learning

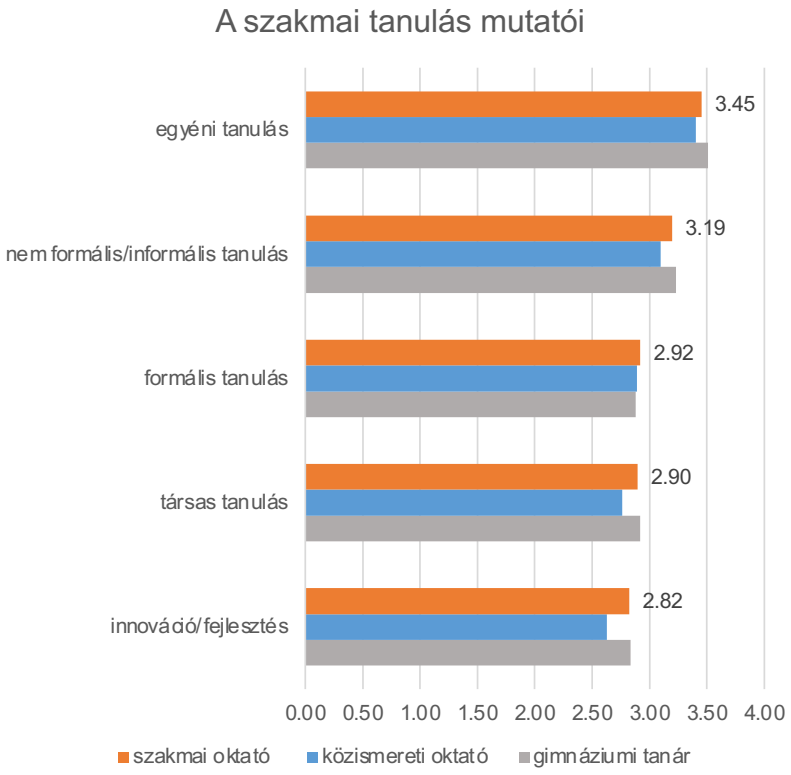
elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A szakmai tanulás mutatói

Új változók létrehozása elméleti alapon - a tanulás 3 dimenziója alapján:

- formális és nem formális/informális
- egyéni és társas tanulás
- innováció-fejlesztés

A közismereti oktatók átlaga szignifikánsan alacsonyabb, mint a gimnáziumi tanároké a **formális tanulás** kivételével az összes mutatóban, és alacsonyabb a szakmai oktatók átlagánál is a **társas tanulás** és az **innováció-fejlesztés** tekintetében, bár a hatásméretek nagysága elenyésző (η^2<,010)

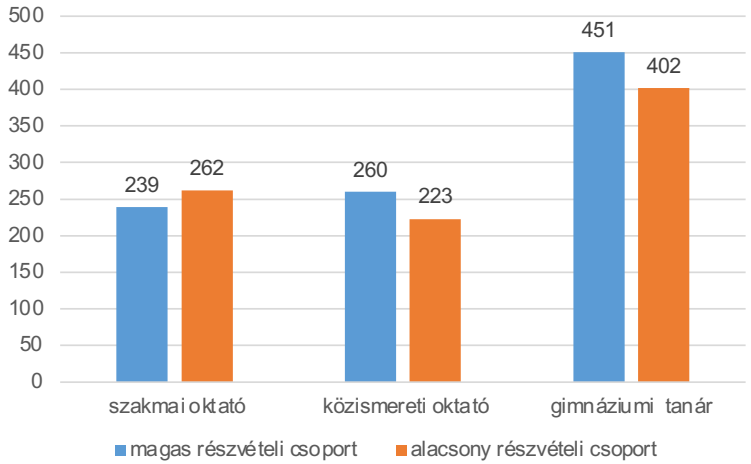

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Tanulási mutatókra épülő klaszterek

	magas részvételi csoport	alacsony részvételi csoport
formális tanulás	3,38	2,37
nem formális/informális tanulás	3,66	2,67
egyéni tanulás	3,88	3,01
társas tanulás	3,39	2,31
innováció/fejlesztés	3,49	2,02

A vizsgált középiskolai pedagógusok körében sem a forma, sem a mód (résztvevők), sem az innovációs hajlandóság nem meghatározó, pusztán csak a tanulási szándék. Ha valakiben megvan ez a hajlandóság, akkor minden lehetőséget felhasznál a tanulásra.

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A két klaszterbe tartozó pedagógusok jellemzői

	magas részvételi csoport	alacsony részvételi csoport	hatásméret
munkakör, korcsoport, tanítási tapasztalat			
főállású pedagógus	+	-	Cramer's V=.058
pedagógusképesítés típusa	+	-	Cramer's V=.082
pedagógusképesítéssel rendelkezik	+	-	Cramer's V=.065
felkészültség - általános pedagógiai	+++	---	η^2=0,161
felkészültség a többi kompetenciaterületen			
általános énhatékonyság	++	--	η^2=0,054
pedagógus énhatékonyság – tantermi irányítás	+	-	η^2=0,006
pedagógus énhatékonyság – módszertan	++	--	η^2=0,104
pedagógus énhatékonyság – tanulók motiválása	++	--	η^2=0,041
pályamotiváció – személyes hasznosság			
pályamotiváció – társadalmi hasznosság	++	--	η^2=0,034
pályamotiváció - pedagógushivatás	++	--	η^2=0,010
pályaelégedettség – a pedagógushivatással	+	--	η^2=0,009
pályaelégedettség – a munkával	++	--	η^2=0,045
munkahelyi stressz			

p<,05

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A tanulás eredménye

Mérőeszköz: de Vries et al. (2013) (négyfokú skála)

Az eredeti mért változókon a csoportok átlagértékei szignifikánsan eltérnek, de csak egy kis hatásméretű eltérés volt.

A binárissá alakított változók szerint több dimenzióban is szignifikáns kis hatásméretű a nagymértékű vagy alapvető változást tapasztalók aránya a középfokon tanító három pedagóguscsoport között.

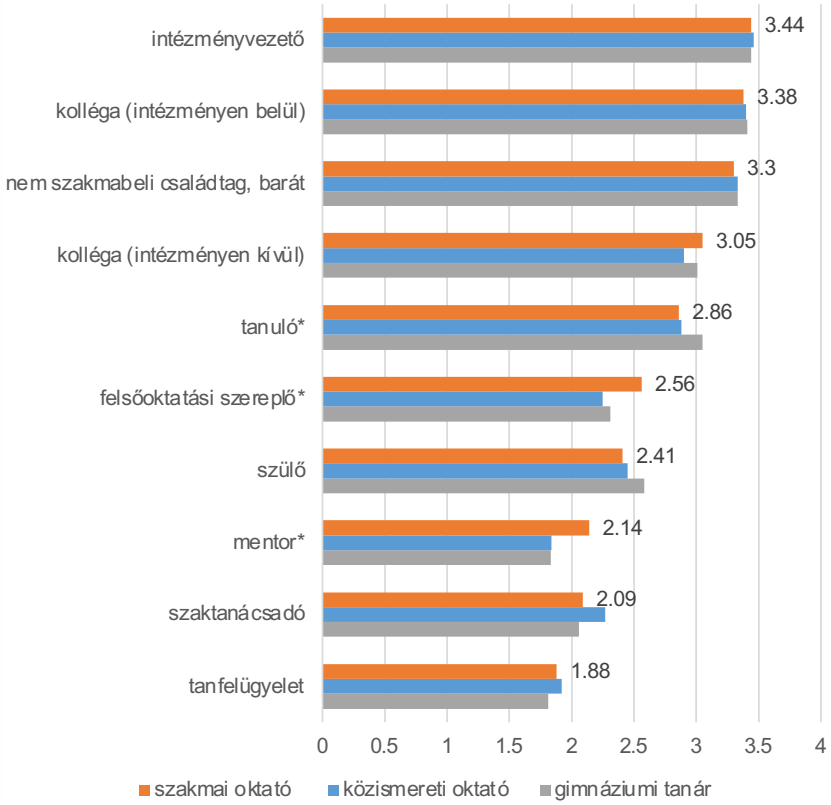
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

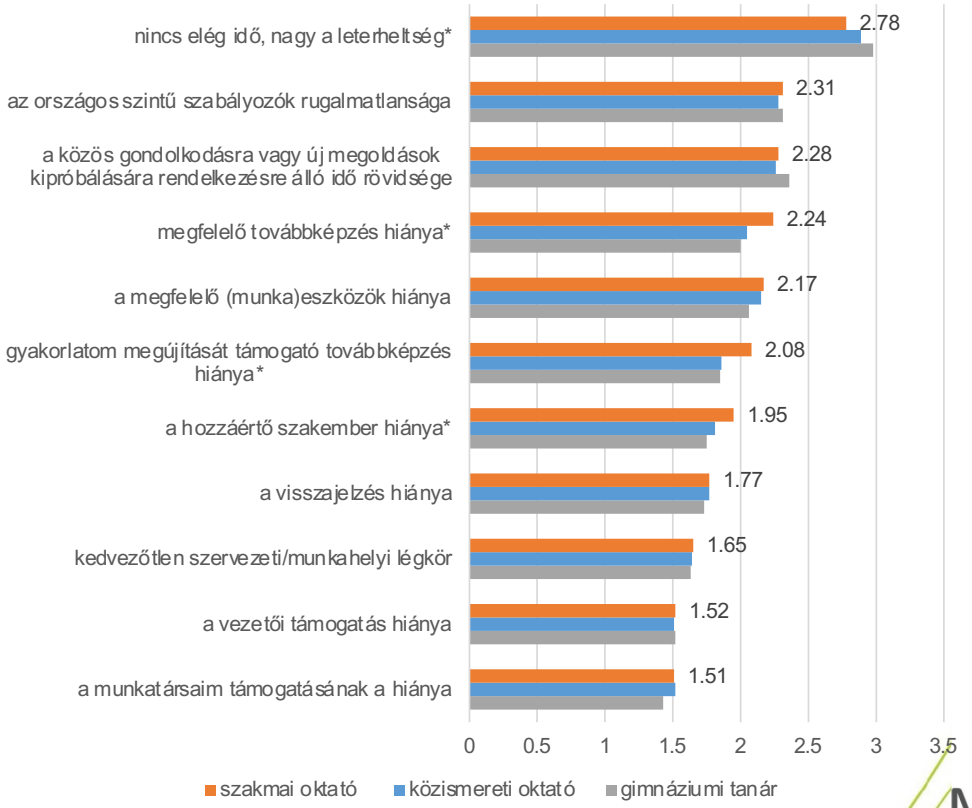
A tanulás támogatói és akadályai

Mérőeszköz: saját skálák

Általában véve, kik támogatták az Ön szakmai fejlődését, tanulását a koronavírus okozta járványhelyzetet, 2020. márciusát megelőző három évben? - a támogatás mértéke (min. 1, max 4.)

Akadályozták-e az Ön szakmai fejlődését, tanulását az alábbi események/jellemzők a koronavírus okozta járványhelyzetet, 2020. márciusát megelőző három évben? - Az akadályozás mértéke (min. 1, max. 4)

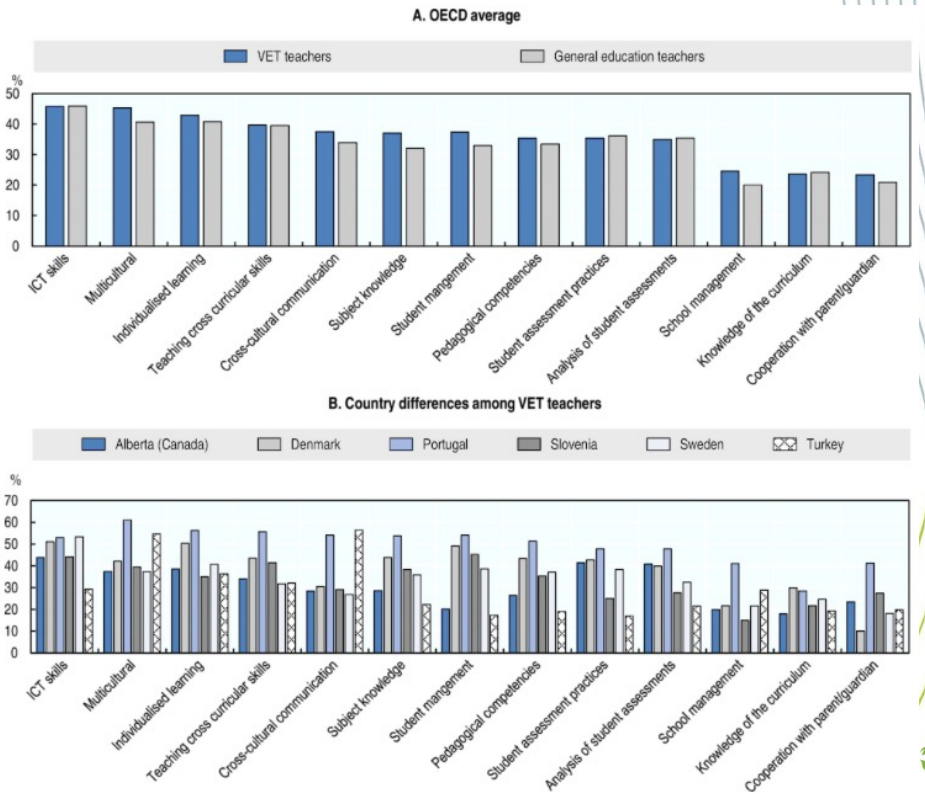
MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés I.

- A szakmai oktatók a középfokon tanító közismereti kollégáikhoz hasonlóan túlnyomórészt inkább vagy teljes mértékben **felkészültnek és hatékonynak látják magukat** - bár azok még nagyobb mértékben, akik megszerezték a pedagógiai és különösen az egyetemi képesítést.
- A MoTeL kutatás eredményei az eltérő skálák és mért adatok miatt csak korlátozottan összevethetők a TALIS 2018, illetve doktori kutatásunk eredményeivel. A felkészültség helyett ezek a **szakmai fejlődési igényeket** mérték, bár hasonló kompetenciaterületeken.
- A **TALIS 2018 felmérésben** részt vett szakmai oktatók összességében legtöbben az **IKT készségek, a multikulturális környezetben történő és az egyénre szabott tanítás** kompetenciái terén jeleztek közepes vagy nagy fejlődési igényt, bár országonként jelentős eltérések voltak (OECD, 2021).

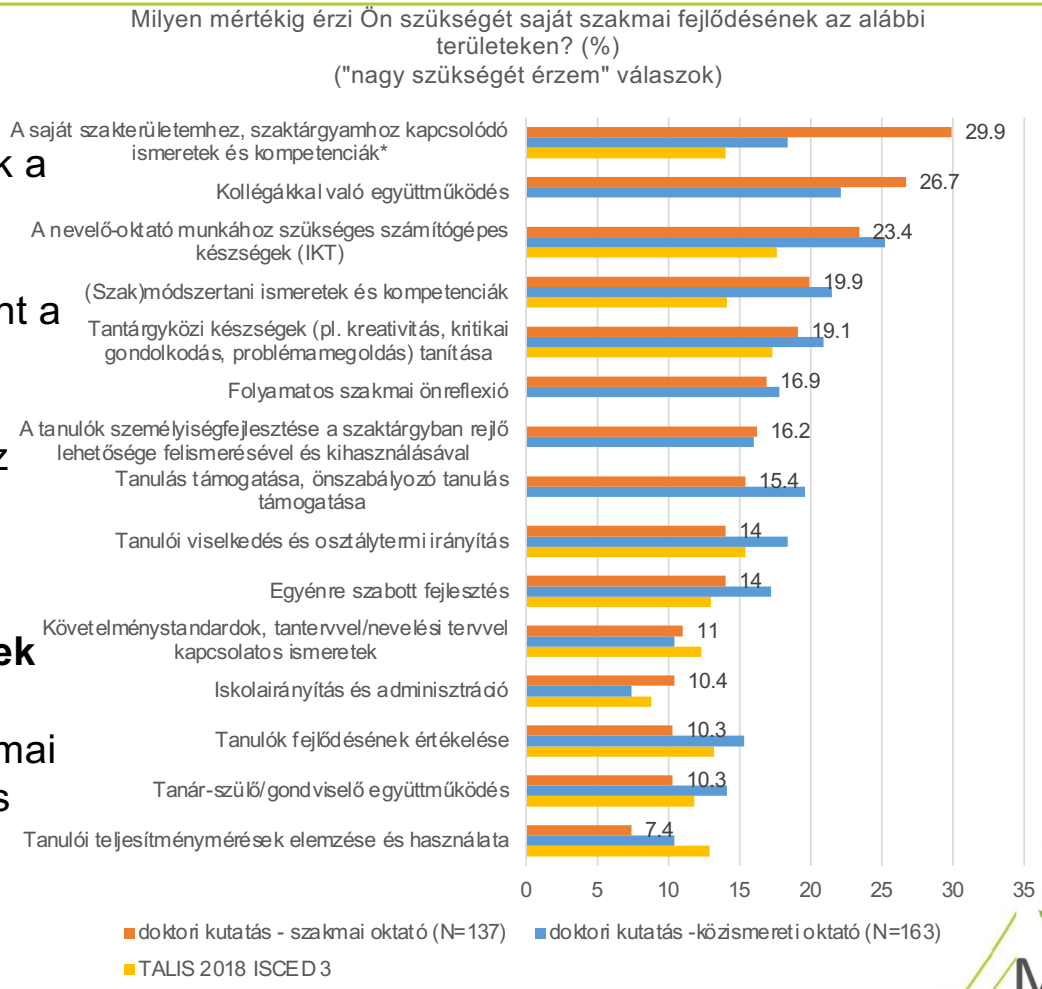
A közepes vagy nagy fejlődési igényt jelző pedagógusok aránya

Forrás: OECD (2021) - OECD (2019[22]), TALIS 2018 database, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

- A **doktori nem reprezentatív kutatásunkban** (Bükki, 2022) részt vett szakmai oktatók a **szaktárgyi kompetenciák** tekintetében mutatták a legnagyobb fejlődési igényt.
- A **szakmai tanárok** igénye e téren nagyobb, a tanár-szülő együttműködés terén kisebb volt, mint a közismereti oktatóké.
- A **gyakorlati oktatók** ugyanakkor nagyobb fejlődési igényt jeleztek a közismereti oktatókhoz képest a követelménystandardok, a szakmai tanárokhoz képest pedig az önreflexió terén.
- E kutatásban a szakmai oktatók a közismereti oktatókhoz képest **kevésbé látták szükségesnek oktatói munkájukban a tanár-szülő együttműködést** (közepes hatásméret), a szakmai tanárok pedig a szakmódszertani és az általános pedagógiai, illetve önreflexióhoz kapcsolódó kompetenciákat is (kis hatásméret).

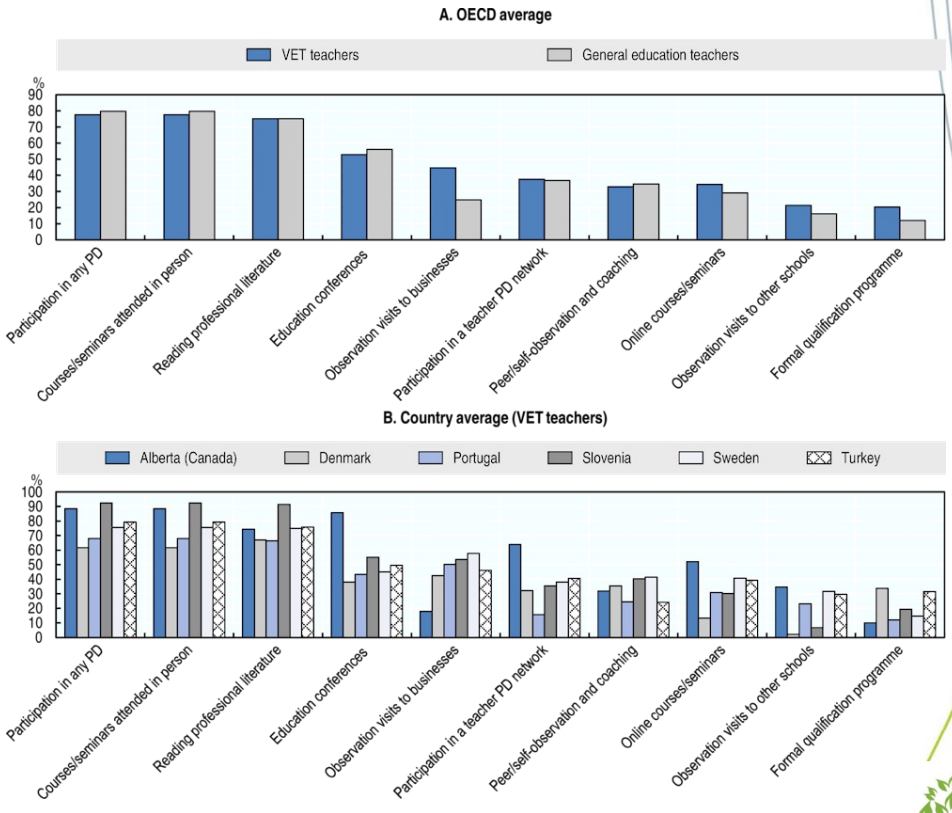
Forrás: Bükki (2022), https://stat.link/fx0hr8

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés II.

- A szakmai oktatók legjellemzőbb tanulási tevékenységei a mért tevékenységek közül a többi középfokon tanítóhoz hasonlóan az **olvasás**, az **önreflexió** és az **informális beszélgetések** voltak. A gimnáziumi tanárokhoz képest **kevésbé kísérleteznek** új tanítási módszerekkel, de inkább jellemző rájuk a **társtanítás**, valamint a **szaktárgyról szóló olvasás** és a **szakmai konferenciákon, kiállításokon, találkozókon** való részvétel.
- A **TALIS 2018 felmérésben** részt vett szakmai oktatók a felmérést megelőző 12 hónapban összességében legnagyobb arányban formális **továbbképzéseken és oktatási konferenciákon vettek részt és szakirodalmat olvastak**, bár itt is jelentősek az országok közötti eltérések (OECD, 2021).
- A **doktori kutatásban** (Bükki, 2022) részt vett szakmai oktatók **kevesebb pedagógiai-módszertani irányultságú képzésen és konferencián** vettek részt, mint a közismereti oktatók. Összességében a szakmai oktatók tanulásukban is **inkább a szakmaterületre fókuszáltak**, különösen azok, akik folytatták a szakmaterületi munkavégzést is a tanítás mellett.

A felső-középfokon tanítók részvétele szakmai fejlődési tevékenységekben az elmúlt 12 hónapban (%)

Forrás: OECD (2021) - OECD (2019[22]), TALIS 2018 adatbázis, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés III.

- A társanítás nagyobb elterjedtsége a szakmai oktatók körében talán a **gyakorlati oktatás** mint a hagyományos tantermi oktatástól eltérő munka- és oktatásszervezés által biztosított lehetőségeknek köszönhető (Bükki, 2022). A doktori kutatásban részt vett **gyakorlati oktatók** voltak a legaktívabbak az oktatói együttműködésekben, különösen a tapasztalati célú óralátogatásban. A **szakmai tanárok** a kollégákkal való szakmai megbeszélés kivételével az együttműködési tevékenységeket a legkevésbé eredményes tanulási tevékenységnek tekintették és kevésbé is vettek részt ezekben (Bükki & Fehérvári, 2021, Bükki, 2022).

- A szaktárgyi olvasás és a szakmai konferenciák esetén a **szakmaterületi fejlődési fókusz** feltételezhető, amelyet a doktori kutatás eredményei alapján a szakmai oktatók fejlődési igényeik között gyakran priorizálnak, illetve e tevékenységeket a szakmai fejlődésükre legnagyobb hatást gyakorló tevékenységnek tekintik - akár duális identitás-nézetek megfogalmazása mellett is.
- Feltehetően szakmai konferenciaként értelmezték az oktatók azokat a gyártó cégek, technológia gazdák által az iskolában vagy azon kívül, a tanulókat és oktatókat egyaránt célzó **technológiai bemutatókat és képzéseket**, melyek a doktori kutatás eredményei szerint - az iskola vagy a szakképzési centrum aktivitásától is függően -, bizonyos szakmákban rendszeresen elérhetőek és az oktatók által igényeltek és elismertek.

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés IV.

- A középfokon tanítók és így a szakmai oktatók körében is a szakmai tanulás tekintetében – a tanulás formájától és egyéb vizsgáltdimenzióitól függetlenül – **egy magas és egy alacsony részvételi csoport** különböztethető meg, amelybe közel azonos arányban tartoznak pályakezdők és tapasztaltak.
- Az intenzívebb tanulást folytató oktatók **felkészültebbnek** és **hatékonyabbnak** látják magukat.
- Ezeket az oktatókat **elsősorban nem a személyes hasznosság, hanem a társadalmi hasznosság és az egyéb motivációs tényezők** (pl. képesség észlelése, korábbi tanárok példája) vonzották a pályára, és **elégedettebbek** a pedagógus hivatással és a munkájukkal. A **munkahelyi stressz** érzékelésében ugyanakkor nem térnek el a másik csoporttól, vagyis nem érvényesül a tanulás óvó szerepe a mentális egészség terén.

A tanulási tevékenységekben való részvételt pozitívan befolyásolja a **főállás és a pedagógus és különösen az egyetemi szintű képesítés** megszerzése.

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Összegzés és értelmezés V.

- A szakmai tanulást elsősorban **az intézményvezető, a kollégák és nem szakmabeli családtagok, barátok támogatják**. Mentori támogatást kapnak a legkevesebben, de ennek hatását a szakmai oktatók a gimnáziumi tanárokhoz képest némileg nagyobbnak látják.
- A tanulás legnagyobb akadályának az **időhiányt és leterheltségét**, továbbá az **országos szabályozók rugalmatlanságát** érezték. A szakmai oktatók a **megfelelő továbbképzések hiányát** nagyobb mértékben látják akadálynak, mint a gimnáziumi tanárok.
- Ezek az eredmények egybecsengenek **doktori kutatásunk** (Bükki, 2022) eredményeivel.
- A **TALIS 2018 felmérésben** részt vett szakmai oktatók hasonlóképpen a munkaidővel való ütközést és a megfelelő, releváns fejlődési lehetőségek hiányát látták akadálynak, az ösztönzők hiánya mellett. E hat országban az oktatók átlagosan körülbelül 40%-a kapott munkaidőkedvezményt és anyagi támogatást, bár e tekintetben is jelentős az eltérés az egyes országok között (OECD, 2021).

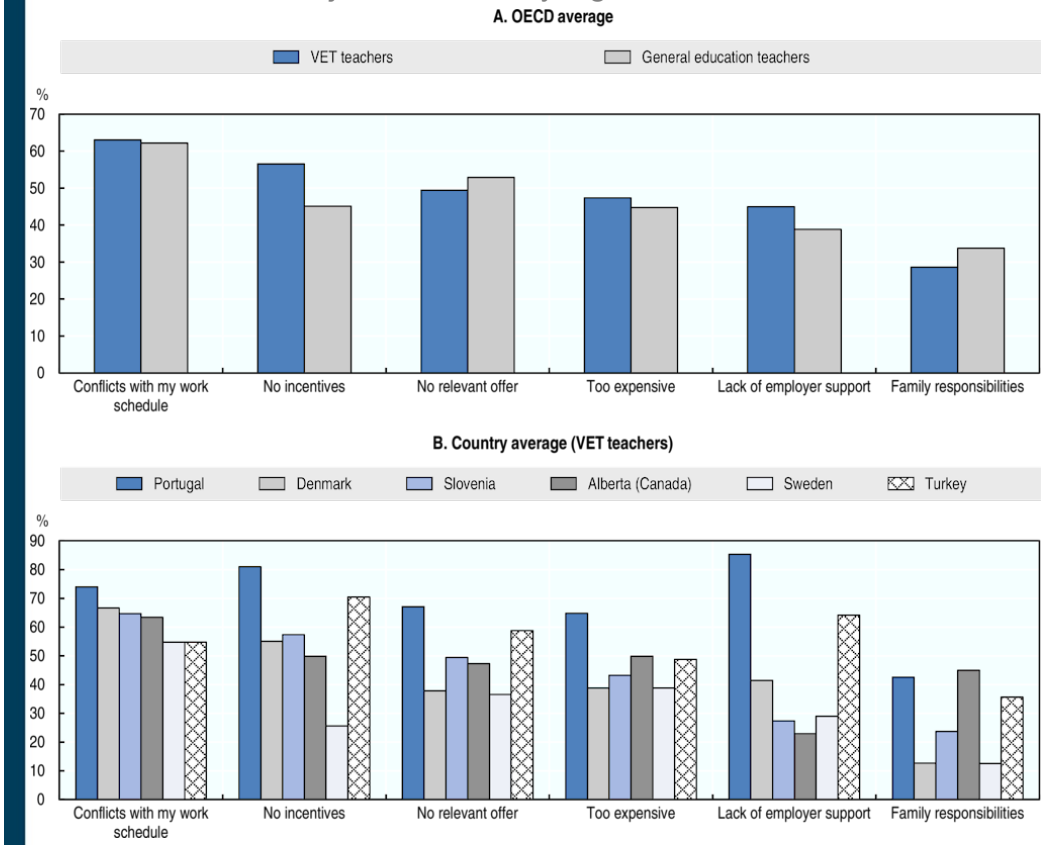

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

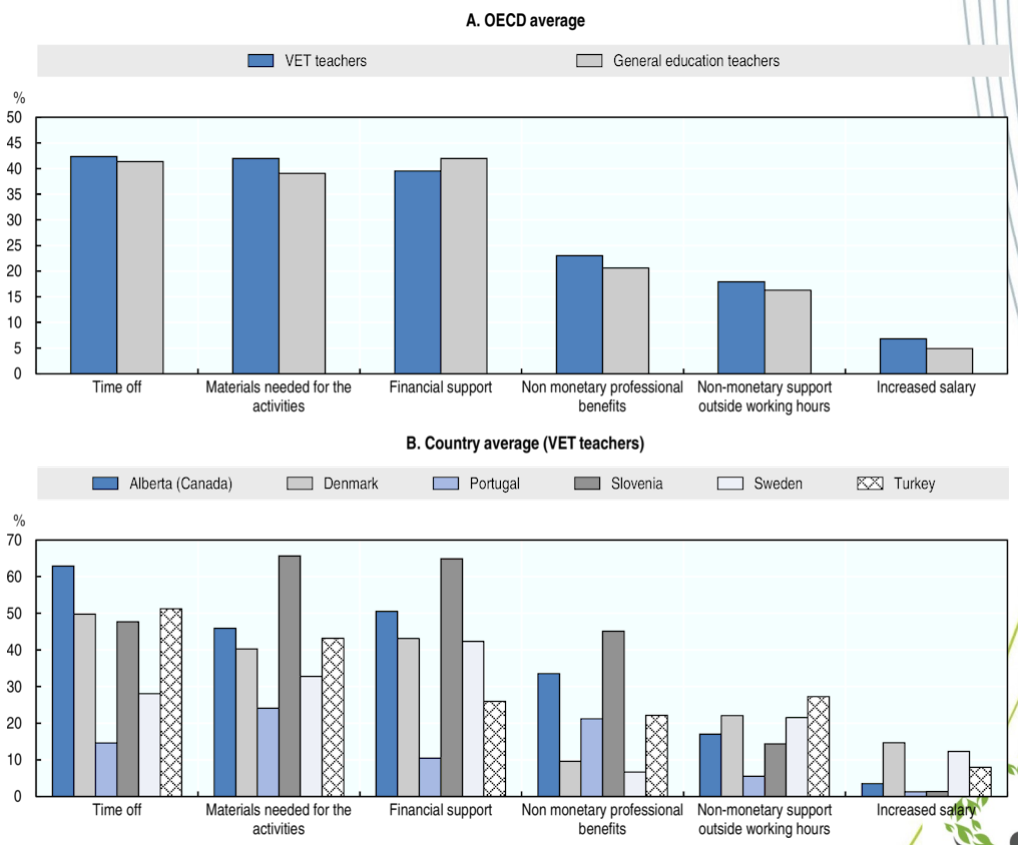
A szakmai tanulás akadályai és támogatása a TALIS 2018 alapján

Azok aránya (%), akik szerint a következő tényezők akadályozzák szakmai fejlődési tevékenységekben való részvételüket

Forrás: OECD (2021) - OECD (2019[22]), TALIS 2018 adatbázis, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm

Az elmúlt 12 hónapban a szakmai fejlődésükhöz támogatást kapott tanárok aránya (%)

Forrás: OECD (2021) - OECD (2019[22]), TALIS 2018 database, www.oecd.org/education/talis/talis-2018-data.htm

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

A kutatás korlátai

- A MoTeL felmérésben alkalmazott mérőeszközök az általános képzésben dolgozó pedagógusokra lettek kidolgozva és tesztelve (nyelvi és tartalmi korlátok).
- A MoTeL adatbázis nem teszi lehetővé:
  - a jelenlegi szakmaterületi munkavégzés és a szakmaterületi irányultságú tanulás kifinomultabb vizsgálatát;
  - a szakma/ágazat szerinti eltérések vizsgálatát;
  - a szakmai tanárok és gyakorlati oktatók esetleges eltérései csak közvetetten vizsgálhatók.

MoTeL
models of teacher learning

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Hivatkozások

MoTeL
models of teacher learning

- Andersen, O. D., Gottlieb, S., & Kruse, K. (2016). *Supporting teachers and trainers for successful reforms and quality of vocational education and training: Mapping their professional development in the EU - Denmark*. Cedefop ReferNet thematic perspectives series. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/ReferNet_DK_TT.pdf
- Berger, J.-L., & D'Ascoli, Y. (2012). Becoming a VET teacher as a second career: Investigating the determinants of career choice and their relation to perceptions about prior occupation. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 317–341. https://doi.org/10.1080/1359866X.2012.700046
- Broad, J. H. (2015). So many worlds, so much to do: Identifying barriers to engagement with continued professional development for teachers in the further education and training sector. *London Review of Education*, 13(1), 16–30. https://doi.org/10.18546/LRE.13.1.03
- Broad, J. H. (2016). Vocational knowledge in motion: rethinking vocational knowledge through vocational teachers' professional development. *Journal of Vocational Education and Training*, 68(2), 143–60. http://dx.doi.org/10.1080/13636820.2015.1128962
- Bükki, E. (2022) *Az iskolai rendszerű szakképzésben oktatók folyamatos szakmai fejlődését meghatározó egyéni és szervezeti tényezők*. Doktori disszertáció. https://doi.org/10.15476/ELTE.2022.115
- Bükki E, & Fehérvári A. (2021). How do teachers collaborate in Hungarian VET schools? A quantitative study of forms, perceptions of impact and related individual and organisational factors. *Empirical Research in Vocational Education and Training* 13(1). https://doi.org/10.1186/s40461-020-00108-6
- Cedefop. (2016). Briefing note - Professional development for VET teachers and trainers. pp. 2-3. ISSN 1831-2411 http://www.cedefop.europa.eu/files/9112_en.pdf
- Fehérvári, A., Széll, K., & Paksi, B. (szerk.) (2021) *Számít-e az iskola? Az iskolai lemorzsolódás vizsgálata*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- Fejes, A., & Köpsén, S. (2014). Vocational teachers' identity formation through boundary crossing. *Journal of Education and Work*, *27*(3), 265–283. https://doi.org/10.1080/13639080.2012.742181
- Geijsel, F. P., Sleegers, P. J. C., Stoel, R. D., & Krüger, M. L. (2009). The Effect of Teacher Psychological and School Organizational and Leadership Factors on Teachers' Professional Learning in Dutch Schools. *The Elementary School Journal*, *109*(4), 406–427. https://doi.org/10.1086/593940
- Grollmann P. The Quality of Vocational Teachers: teacher education, institutional roles and professional reality. Eur Educ Res J [Internet]. 2008 [cited 2016 Dec 22];7(4):535. http://eer.sagepub.com/lookup/doi/10.2304/eerj.2008.7.4.535
- Harris, R., Simons, M., & Clayton, B. (2005). *Shifting mindsets: The changing work roles of vocational education and training practitioners*. Adelaide, Australia: NCVER. ISBN 1 920896 14 7

MoTeL
models of teacher learning

- Hoekstra, A., & Newton, P. (2017). Departmental leadership for learning in vocational and professional education. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, *9*(1). https://doi.org/10.1186/s40461-017-0057-0
- Hoekstra, A., & Newton, P. (2016). Leading Teaching Excellence in Vocational and Professional Education. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association in Washington DC, 2016. https://www.researchgate.net/publication/299503511
- Hoekstra, A., Kuntz, J., Chaudoir, S., Chahal, M., & Newton, P. (2015a). *Vocational Educators' Professional Learning Activities and Workplace Affordances*. Paper presented to the network on Vocational Education and Training (VETNET) ECER Conference, Budapest, 2015
- Köpsén S. (2014). How vocational teachers describe their vocational teacher identity. *Journal of Vocational Education and Training* 2, 194–211. https://doi.org/10.1080/13636820.2014.894554
- Köski-Heikkinen, A., Määttä, K., & Uusiautti, S. (2014). The birth and development of Vocational Education Teachers' (VET) professional identity. *International Journal of Research Studies in Education*, 3(5). https://doi.org/10.5861/ijrse.2014.859
- OECD (2020). *TALIS 2018 Results (Volume II): Teachers and School Leaders as Valued Professionals*. TALIS, OECD Publishing, Paris. http://doi-org-443.webvpn.fjmu.edu.cn/10.1787/19cf08df-en
- OECD (2021). *Teachers and Leaders in Vocational Education and Training*. OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing, Paris. https://doi.org/10.1787/59d4fbb1-en
- Orr, K. (2019). VET Teachers and Trainers. In: Guile, D., Unwin, L. *The Wiley Handbook of Vocational Education and Training*. ISBN 9781119098591. 329-348.
- Rapos, N., Tókos, K., Nagy, K., Eszes, F., & Horváth, L. (2022). A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának komplexitása. *Neveléstudomány*, 2022/1, 7-36. https://doi.org/10.21549/NTNY.36.2022.1.1
- Robson, J. (1998). A profession in crisis: status, culture and identity in the further education college. Journal of Vocational Education and Training, 50(4), 585–607. https://doi.org/10.1080/13636829800200067
- Robson, J., Bailey, B., & Larkin, S. (2004). Adding value: Investigating the discrouse of professionalism adopted by vocational teachers in further educa colleges. *Journal of Education and Work* 17/(2), 183-195. https://doi.org/10.1080/13639080410001677392

- Sági, M. (2015). Szakképzésben dolgozó pedagógusok változó környezetben. *Szakképzési Szemle* 31(1), 17–36.
- Schmidt, T. (2019). Industry currency and vocational teachers in Australia: what is the impact of contemporary policy and practice on their professional development? *Research in Post-Compulsory Education*, 24(1), 1–19. https://doi.org/10.1080/13596748.2019.1584431
- Smith, E. (2019). The Importance of VET Teacher Professionalism: An Australian Case Study. In: MacGrath, S., Mulder, M., Papier, J., Suart, R. *Handbook of Vocational Education and Training.* Springer, Cham. 1627–48. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94532-3_40
- Smith, E., & Yasukawa, K. (2017). What makes a good VET teacher? Views of Australian VET teachers and students. *International Journal of Training Research*, 15:1, 23-40. https://doi.org/10.1080/14480220.2017.1355301
- Tyler, M., & Dymock, D. (2019). Maintaining industry and pedagogical currency in VET: practitioners' voices. *International Journal of Training Research*, *17*(1), 4–20. https://doi.org/10.1080/14480220.2019.1602218
- de Vries, S., Grift, W., & Jansen, E. P. W. A. (2013). Teachers' beliefs and continuing professional development. *Journal of Educational Administration*, 51 (2), https://doi.org/10.1108/09578231311304715

elte | ppk
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL MEGVALÓSULÓ PROJEKT

Köszönjük a figyelmet!

Bükki Eszter

doktorjelölt, tudományos segédmunkatárs,
MoTeL kutatási asszisztens

Email: bukki.eszter@ppk.elte.hu

Fehérvári Anikó

egyetemi tanár, intézetvezető

Email: fehervari.aniko@ppk.elte.hu

MoTeL
models of teacher learning